

СТАНОВИЩЕ

на доц. д-р Росица Георгиева

ОТНОСНО: представен дисертационен труд на тема: „Алекситимия и копинг в животозаstraшаваща ситуация. Извадка от български военни и полицейски спецчасти: психологична грижа и консултиране”

на Таня Николаева Димитрова

по процедура за придобиване на научна и образователна степен „доктор“ от област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, (Консултативна психология) съгласно заповед No. РД-38-149 of 25.03.2024 от ФФ на СУ „Климент Охридски“.

Дисертационният труд на Таня Николаева Димитрова „Алекситимия и копинг в живото-заstraшаваща ситуация. Извадка от български военни и полицейски спецчасти: психологична грижа и консултиране” тематично се отнася към областта на консултативната психология. В своето динамично развитие и в статуса си на научна дисциплина, тясно свързана с психологичната практика, консултативната психология постоянно търси своите специфични тематични полета, проблемни области и приложни сфери. В този контекст темата на дисертацията е амбициозна заявка за научно изследване на феномените алекситимия и копинг в живото-заstraшаваща ситуация и на тази база за изготвяне на програма за психологическа помощ на военни и служещи в специални полицейски части.

По структура, съдържание и обем дисертацията отговаря на установените изисквания. Тя е с обем от 215 страници, включващи увод, три глави и три приложения. Списъкът на използваната литература съдържа 265 източника, от които 18 на български и по-голямата част от тях са издадени през последните 10-15 години.

Актуалността и значимостта на заявената тема са представени в уводната част на дисертацията. Подчертано, е че изследваните конструкти са добре познати, но няма данни да са изследвани техните взаимни връзки и зависимости, особено от гледна точка на консултативната психологична практика и спрямо особеностите на избраната за изследване целева група.

В теоретичната част подробно е представено явлението „алекситимия“. Направен е опит за излизане от разпространената клинична интерпретация и за откриване на нови позитивни конотации от една страна с избора на професия, а от друга с копинг-стратегии за справяне с професионалния стрес в живото-застрашаващи ситуации. Специално внимание в тази част е отделено на методиките за измерване на изследваните конструкти.

Втората глава от дисертацията представя собственото емпирично изследване и неговите резултати. Първата част на тази глава е посветена на адаптацията на използваните в изследването въпросници за български условия. Проведена е прецизна статистическа процедура за проверка на техните психометрични характеристики и убедително са показани техните предимства пред използваните в практиката у нас до този момент. Собственото изследване е проведено в няколко етапа с пилотно и основно изследване с общ обем на извадката от 1456 участника. Издигнати са три работни хипотези – две от които за проверка на психометричните характеристики на двата въпросника, и трета относно взаимомръзката между алекситимия и копинг стратегии при екзистенциална заплаха. Получените резултати като цяло потвърждават и трите предварителни хипотези. Допусканията които се потвърждават частично или се отхвърлят при статистическата обработка на данните, са обяснени адекватно при описанието на ограниченията на изследването и препоръките за бъдещи изследвания в заключителната част на дисертацията.

Третата глава от дисертацията е посветена на приложението на резултатите и изводите от изследването в психологичната консултативна практика. Направени са конкретни предложения за използването им с диагностична и терапевтична цел. Предложен е „интегративен консултативен подход“, фокусиран върху справяне с живото-застрашаващ стрес при лица с високи степени на алекситимия. На базата на изследването е разработена цялостна програма за психологична грижа, отчитаща алекситимията като личностна черта на спец-служителите в МО и МВР. Отбелязано е, че за изготвянето на предложената и подобни програми са

необходими проучвания и добро познаване на „целевата група“, за които повечето „цивилни психолози“ нямат достатъчна информираност и подготовка. В този смисъл заслужава да се отбележи безусловния принос на дисертацията на Таня Димитрова за обогатяване на диагностичния и изследователски арсенал на консултативните психолози, работещи в системата на МО и МВР.

Въз основа на тези съображения, като член на научното жури предлагам на Таня Николаева Димитрова да бъде присъдена научната степен „доктор“ за дисертационния труд на тема: „Алекситимия и копинг в живото-застрашаваща ситуация. Извадка от български военни и полицейски спецчасти: психологична грижа и консултиране.“

Май 2024
София

Изготвила становището:
доц. Росица Георгиева